

Leto XIX. V Ljubljani, oktober, november, december 1916. št. 10, 11, 12.

Naš cesar je umrl!

Zadrhtela je duša, zatrepetalo srce slehernega zvestega avstrijskega podanika ob tej bridki novici. Velika je bila milost božja, ki je dala Avstriji takega očeta, zato je tem neizmernejša žalost, ki nas pretresa ob Njegovi izgubi. Obsežna bo tista knjiga, ki bo v nji zgodovina popisala življenje našega cesarja, Njegovega Veličanstva Franca Jožefa I. »Z Bogom mladost!« — je rekel ob nastopu svojega vladanja, in od tedaj je bilo Njegovo življenje posvečeno samo delu za blagor Njegovih državljanov, dokler ni izpregovoril zadnjih besedi: »Truden sem!« Ob štirih zjutraj je vstajal ob vsakem letnem času, delal je ves božji dan in pozno v noč. Prekašal je torej daleč marljivost čebel, ki so navadnim ljudem vzor delavnosti. In ta veliki vladar je delil z nami skromnimi čebelarji ljubezen do čebel, saj je »Slov. Čebelar« že v prvem letniku poročal: »Njega Veličanstvo naš cesar ima več raznih čebelnjakov; med temi je zlasti eden tako postavljen pod oknom ene njegovih palač, da cesar vedno lahko skoz okno opazuje vesele čebele ter se raduje njihove brundajoče muzike.« — To muziko Mu v večnem veselju nadomestuj nebeški pevski in orkestralni zbor!

Pozdravljen, cesar Karol!

Sneli smo črne zastave, vidne znake žalovanja po umrlem, ljubljennem cesarju, Njegovem Veličanstvu Francu Jožefu I., in le tiha, a globoka žalost bo še dolgo prevevala naša vdana Mu srca, ker Mu ni bilo usojeno doživeti onega srečnega trenutka, da bi videl, kako slavna bo prišla Avstrija iz vojsk viharja. Ob Njegovi smrti Ga pač ni trla skrb za usodo njegove dedne države, ki jo je ljubil do poslednjega izdiha z vsem žarom svojega blagega srca, saj je vedel, da Mu bo naslednik zopet Habsburžan, v vojni mnogo izkušeni Karol Franc Jožef. Milostljivo nam je nebo, da nam je dalo zopet takega vladarja, ki nam bo gotovo, kot Njegov slavni prednik, vedno zaščitnik in zgolj dobrota. Zatorej ob Njegovem zasedanju preslavnega prestola tudi mi zakličimo:

**»Živi cesar, domovina,
Večna bodi Avstrija!«**

Čebelarska zimska opravila.

Blatačan.

Zimski večeri, dolgi večeri!
toži in zeha marsikateri;
s čim si naj dolgčas človek preganja?
(J. Stritar.)

Legla je k počitku vsa narava, ž njo pa tudi naše ljubljenske. In katera stvarca bi rabila odmor bolje, kot marljiva čebelca? V miru in počitku pa se tvori čudezna moč, ki jo strmé doživimo in občudujemo leto za letom.

I.

Sedaj je prišel čas, da se ozremo po svojem delu, da premislimo letošnje čebelarjenje. V roko naše zapiske in napravimo račun! Vesten čebelar si je med letom že napisal v poseben zvezek vse dohodke in izdatke, da tako vidi, kako gospodari. Blagajniška knjiga bi morda izgledala nekako tako :

Št.	Dan	P r e d m e t	Dohodki		Izdatki	
			K	v	K	v
1	15. I.	Fran Mišnik, Podravlje za 4 kg strdi à 3 K	12	—	—	—
2	16. I.	Za »Slov. čebelarja«	—	—	3	13
3	28. II.	Čebel. zadr. v Ilirski Bistrici, 6 eksp. panjev à 5 K, s stroški	—	—	32	90
4	5. III.	50 kg neobdačenega sladkorja à 64 v, s stroški	—	—	35	52
5	10. III.	Ivan Černič, Ljubljana, razno orodje, glej račun!	—	—	11	12
6	8. IV.	Alozij Miklavc, Žvabek, za 3 kmečke panji à 12 K	36	—	—	—
7	19. V.	Maks Princ, Žihpolje, za 2 roja po 5 K	10	—	—	—
8	25. VI.	Jožef Cepuder, Malošče, za 8 kg strdi à 4 K 50 v	36	—	—	—
9	17. VII.	Jurij Besold, Sp. Dravberg, za 15 kg strdi à 5 K	75	—	—	—
10	5. IX.	J. Simich, Šlezija, 6 slamnic po 1 K 90 v	—	—	11	40
11	15. XII.	Miha Želod, Celovec, 20 kg strdi à 5 K	100	—	—	—
skupno			269	—	94	07

Torej prebitka 174 K 93 v, kateri znesek se vknjiži kot prebitek v letu 1917 pri dohodkih.

Sicer pa tudi lahko zapisujemo dohodke na eno, izdatke na drugo stran, pri drugače enaki razporeditvi.

II.

Dolgi večeri pa nudijo tudi priložnost, premišljati pri čebelarjenju napravljene napake. Vzemimo v roke stare »Čebelarje« in druge čebelarске knjige, da tako doženemo vzroke svojega neuspeha. Žalibog, da tozadevnih slovenskih knjig ni veliko, a kdor prebere skrbno te, ne bo šel lačen od mize. Izvlečki iz čebelarских knjig, spisanih od raznih zna-

menitih čebelarjev drugih narodov, objavljeni v »Čebelarju«, bi pripomogli mnogo do boljše izobrazbe čebelarjev. Osrednje čebelarsko društvo naj bi nabavilo razne knjige in skrbelo za potrebne izpise.

Čebelarji-pisatelji naj bi čitatelje založili posebno za zimski čas z obilnim[†] zanimivim gradivom. Marsikateri čebelar bi bil zmožen — a ziblje se rajši v sladki udobnosti! Menda je prezrl pri čebelcah požrtvovalnost, ali pa je drugim nevoščljiv za znanje.

III.

Pozimi je tudi čas, pripraviti vse potrebno za prihodnje leto: popraviti panji in okvirje, [si preskrbeti (naročiti) nove. Črez leto skrbno zbrani vosek raztopimo in izdelajmo iz njega medstene. Naročimo tudi sedaj že lahko potrebno čebelarsko orodje za prihodnjo vigrad. Sedaj je tudi najlepša prilika, narediti slamnate blazine, saj jih takrat ni časa delati, kadar jih že rabimo. Seveda je tisti na boljšem, ki jih more kupiti.

Tako se bomo zabavali s starko zimo najprijetneje ob koristnem delu, in nas vstajenje narave ne dojde nepripravljenih.

Živahno delovanje.

Fr. Štupar.

Kakor včasih v krepkem čebelnem panju, tako je šumelo nekaj časa sem po »Čebelarju«. Od vseh strani so se oglašali sotrudniki ter so čebelarstva manj veščim povedali toliko zanimivosti in so objavili toliko svojih izkušenj, da se je res čuditi obilici čebelarske vednosti, ki jo imajo naši čebelarji.

Ker so se pa te objave tikale le nekaterih čebelarskih vprašanj, menda ne bo napačna domneva, da je enakega znanja še obilna množina v zalogi, le da ga čebelarji preveč skrivajo in ga preneradi prepušče javnosti. To je velika škoda; kajti s poobčenjem izkušenj, ki so si jih posamezni čebelarji pridobili v različnih krajih in v raznih časih, bi se čebelarski napredek zelo pospešil. Kakor povsodi, tako bi tudi tukaj nesebičnost lahko delala čudeže.

Nesebičnost! To bi moralo biti geslo vsemu in vsakemu delovanju. Če jaz kako reč dobro opravi, potem ni nič manj dobro opravljena, če enako reč dobro opravi tudi moj sosed; pa tudi ni nič bolje opravljena, če jo moj sosed opravi slabo; posledica je ta, da je končni uspeh dvakrat tako dober, če sva isto reč oba s sosedom dobro opravila, kakor če bi jo bil dobro opravil samo eden.

Kaj pa je bilo vzrok nenadni odkritosrčni zgovornosti naših čebelarjev? »Čebelar« je prinesel nekaj trditev, ki se veščim čebelarjem niso zdele utemeljene. Tega niso mogli prenesti in odprli so svoje srce ter so s hvalevredno vnemo tolmačili in zagovarjali svoje mnenje, svoje prepričanje. Na ta način se je preporno vprašanje osvetlilo vsestransko,

najbrž v zadovoljnost vseh: povzročiteljev, pojasnjevalcev, pa tudi vseh onih, ki so, sami neudeleženi, z velikim zanimanjem čitali pojasnitve, ki so jim tako nenadno in v nepričakovani obsežnosti prišle pred oči. Kako bi se dalo iz izkušenih čebelarjev izvabiti še kaj več? Ali bi nam ne mogle baš dobljene izkušnje pokazati pota, ki pelje do cilja? Gospod urednik naj bi za sotrudnike pridobil več, čeprav tudi manj veščih čebelarjev, ki naj bi kakorkoli prav odkritosrčno razkrivali svoje strokovno bistvo (=iskali pouka). Ravno njih napake bi največ koristile, kajti izkušeni čebelarji bi se morda zgenili ter bi po svojih izkušnjah temeljito pojasnili preporne zadeve.

Ali se pa bodo dobili taki sotrudniki? Zakaj ne! Tudi drugi strokovni listi jih imajo v raznih oblikah. Noben človek ne vé vsega, zato ni sramotno iskati pouka primernim potom. Kakor se je pokazalo, so netočne ali celo napačne trditve kakor udarec na panj. Čebele se razburijo, se vsujejo iz panjů in — kmalu je polno pikov. Nič ne de! Tudi čebelni strup je koristen; se človek vsaj iznebi skrnine. Kaj ne, gospod urednik?¹

Toda splošno je čebelni med boljši od čebelnega pika, in mirna, jasna ter točna pojasnitev veliko lepša in mnogo blagodejnejše vpliva kakor zadirčen, zbadajoč ali žaleč odgovor. Vobče so tudi vsa pojasnjevanja mirna, dostojna in stvarna, vendar se tuintam zazna kak vbodec. Se je pač težko povsem ubraniti razburjenosti, ko je človek tako občutljiv! Toda če bi pisatelj vedel, kako zanimivo se čita popolnoma stvarna in nepristranska razprava, in kako neprijetno dirne tudi neudeleženega čitatelja še tako rahel sunek, bi si nikdar ne privoščil veselja, da bi dal svojemu nasprotniku »šilo za ognjilo«.

Take misli me obhajajo, kadar čitam razprave raznih poročevalcev o isti reči, ali spise, ki pojasnjujejo, nadaljujejo, popolnjujejo ali popravljajo druge spise. Kadar se v enakostanovski družbi razprede govor o kaki reči, ve skoraj vsak udeleženec povedati kaj zanimivega, tako da se zadeva temeljito prerešeta in končno z razmeram primernim sklepom zaključí.

Podobno bi se moralo goditi v strokovnem listu. Če kdo kako vprašanje načne, se mi zdi napačno, če drugi spis samo prečitajo ter morda le nekoliko pozabavljajo o nedostatkih. Česar ne ve ta, ve morda kdo drug, a ta drugi naj to pove, da bodo vedeli tudi drugi. Na ta način bi se zbudilo zelo živahno delovanje, ki bi bilo tem zanimivejše, kolikor več bi bilo udeležencev: spis bi rodil spis ali celo več spisov, delo bi se vzbujalo, znanje večalo.

»Čebelar« sam nam priča o resničnosti teh besed, kajti — dasi je zanimiv in poučen ves — se nekatere številke posebno odlikujejo po tehtnosti in raznovrstnosti kakor tudi po zanimivosti priobčenega gradiva. Zato naj bi se zvedenim čebelarjem zbudila ljubezen

¹ Da! To bom izkušal hitro po vojni v neki brošuri tudi dokazati. — Op. uredn.

do manj veščih tovarišev; vsi, ki kaj vedó, naj to povedo; oni, ki so vešči peresu, naj ne pustite, da bi v nedelavnosti rjavelo, izkratka: kdor je izveden in sposoben, naj pošilja gospodu uredniku obilno gradivo v pouk čebelarjem in v prospeh našega čebelarstva.¹

O zatiranju trotov.

H. Peternel.

V zadnji številki »Čebelarja« piše gosp. I. Kosi v drugem odstavku svojega članka »Pišimo stvarno« o zatiranju trotov in ugovarja po gospodu Milošu K-u. predlaganemu obglavljenju trotovskih bub. Naj mi bo dovoljeno posvetiti na podlagi svojih izkušenj na to, kakor se vidi, še nejasno točko čebelarstva.

Prvo vprašanje: Je li potrebno porezati glave trotovski zalegi, je to res ostudno delo?

Ali je potrebno porezati glave trotovski zalegi, odloči pač posamezni slučaj. Kjer se čebelarji smotno in po načrtu, ni treba tega dela. Kdor je na straži in pazi, da se ogenj ne vname, temu ni treba gasiti. Če pa le zagori, tedaj ni časa premišljevat, tam je treba gasiti. Previden čebelar bo pustil svojim čebelam izdelati in zalegati le toliko trotovine, kakor je ravno treba, in če je čebelam le toliko trotovine privoščil, kakor je prav, naj privošči tudi trotom tisto malo hrane, ki jo potrebujejo. Saj je znano, da troti kot ličinke veliko več hrane potrebujejo, kakor takrat, kadar so že razviti.

Čudno se mi zdi, da gosp. Miloš K. tako dobro ve, kateri troti so manj vredni in zaslužijo priti pod nož. Čebelarim že kmalu 20 let, preberal sem časopise v raznih jezikih, starejša in novejša apistična (čebelarstva) dela, a do danes ne vem, kako bi presodil, kateri troti so manj vredni nego drugi. Pri maticah je stvar drugačna. Matice so prave, spolno razvite sestre čebel, in kadar se mi izležejo, vem, da so približno istih lastnosti, kakor čebele, ki se izležejo v tem panju. Kake vrednosti so čebele, pa mi pokaže tehtnica: čim več naberejo, boljše so. Torej je matica, ko izleze iz matičnjaka, tako dobra ali tako slaba, kakor ljudstvo, od katerega izvira. Ali bo pa ta matica res tako dobre čebele zalegala, kakor je sama, pa ne vem, ker ne vem, kakšen bo trot, kateri jo bo oplemenil.

Glede trota pa mi manjka vsaka gotova podlaga, po kateri bi mogel soditi, kakšen je, kvečjemu nekaj slutim, ako mi je znano, kakšna sta bila njegov stari oče in stara mati. Če je ljudstvo (čebele) panjů, v katerem se je izlegel trot, dobro, ni to nikako jamstvo, da je trot dober. Na trota je, po dosedaj neovrženi partenogenezi, vplivala samo mati (matica), na čebele pa mati (matica) in oče (trot). Ako so čebele dobre medarice, je lahko trot slab medicar, ako je dobra lastnost ljud-

¹ Zdaj veste, ljubi moji zakrknjeni filistri, kaj vam je storiti. — Op. uredn.

stva po večjem dediščina očeta, to je trota, ki je matico oplodil. Torej morem trota le nekoliko soditi po materi in očetu njegove matere (matice), ki ga je zaleгла. Ker pa redno vsako leto odstranim vse manj vredne matice, imam same take, ki so najboljšega izvora, kako naj tedaj sodim vrednost trota po stari materi in starem očetu, ko imam potomce samih dobrih prednikov? To bi bilo kvečjemu mogoče pri takem čebelarstvu, v katerem se radi športa redijo manj vredna ljudstva poleg prav dobrih.

A še nekaj drugega je, kar ovira čebelarja, da ne more izreči zadnje sodbe o kakovosti trota, kakor ni sodba o matici nezmotljiva. Kakor pri vseh živalih opazujemo povratke pri čebelah. Dobre in slabe lastnosti plemena preskočijo več rodov in se prikažejo na poznem potomstvu. Imel sem ljudstvo, katero je bilo naravnost besno, ne dim, ne voda nista ukrotila čebel, tako so pikale. Sklenil sem, vsa ljudstva, ki so izvirala od te divje korenine, jeseni kasirati. Drugec tega divjaka pa je bil tako miren, da sem opustil svojo namero in si mislil, je pač matica bila oplojena po drugem trotu, in slaba lastnost se je za vedno izgubila. Celih pet let sem redil potomce tega izpreobrnjenega grešnika in na dogodljaj pozabil. Šesto leto sem imel pet ljudstev z mlado matico, besnih, da jim ni bilo priti do živega. Ko sem imel čas, sem si zapisal številke besnih panjev in pregledoval po rodovniku, odkod izvira ta divja zverina. Pet let zadaj sem imel zapisano pri prednikih teh ljudstev: kasiral, ker so bile čebele prehude; samo drugca sem se bil takrat usmilil, in on mi je čez pet let zaplodil pet takih divjakov, kakor je bilo ljudstvo, od katerega je izviralo.

A tudi potomci istega spola, istih prednikov, si niso enaki, dasi so si podobni, to dokazuje že barva. Iz matičnjakov istega panjú ne izlezejo popolnoma enako barvane matice. Če je pa v barvi razlika, je tudi v drugih lastnostih precejšnja razlika. Noben izkušen čebelar in vesten opazovalec mi ne bo ugovarjal, če trdim, da je med stotinami trotov enega in istega ljudstva precejšnja razlika.

Po vsem tem mi ne bo zameril gosp. Miloš K., ako trdim, da tudi on ne ve, kateri troti so boljši, kateri so slabši. On sam prebira vsako leto matice in pušča samo one, ki so matere najboljših ljudstev. Ker so pa trotje nepomešani potomci matic (neodvisni od trota, ki je njih mater plemenil), bi morali biti vsi troti pri gosp. Milošu K. dobri, slabih, ki so brezdvomno tudi med njegovimi, pa ne more z gotovostjo spoznati.

Ker je tedaj temu tako, je neumestno trote v enem panju zatirati, v drugem pa gojiti. Izboljšanje čebelnega plemena je edino mogoče doseči z odgojo matic iz najboljših ljudstev in s kasiranjem manj vrednih čebelnih ljudstev v jeseni ali spomladi. Posnemajmo v tem oziru naravo samo, ki je neizprosno kruta, a dobra vzgojiteljica. Brez ozira na to, kake trote zalega matica, kasira narava samim sebi prepuščene čebele, ako niso dosti nabrale, pozimi s pomočjo neusmiljene lakote.

Tako naj dela čebelar. Tehnica naj odloči, kateri panj vsebuje dobre čebele, tehnica naj odloči, katera ljudstva naj kasira potom združitve v jeseni ali spomladi. Kdor pa hoče vzgajati čebele po ameriškem ali švicarskem načinu, temu želim veliko uspeha, praktični čebelar pa ne more tega posnemati, ker je stvar prezamudna, in bodimo odkritosrčni: igrača ali šport.

Da pa mora gosp. Miloš K. leto za letom odbirati boljše panji in slabe zatirati, temu se ni treba čuditi. To mora delati vsak čebelar, ako noče imeti od leta do leta manj vredne pasme, to delam tudi jaz, tudi gospod urednik in tudi gosp. Kosi.

Preidem k drugemu odstavku prvega vprašanja: Je li obglavljenje trotov res ostudno delo?

Ne morem kot nepristranski poročevalec imenovati obglavljenja trotov čedno delo. Čedno delo to ni, a vendar v posameznih slučajih potrebno. Pri reji živine ne more človek imeti vedno čistih rok, in treba je včasih si roke prav pošteno onesnažiti. So slučaji, ko je res potrebno porezati trotom glave. Če čebelar oboli, ali če mora čebele zanemariti, se včasih pripeti, da čebele zaredijo neverjetno množino trotov. V takem slučaju je posebno v slabejših letinah obstanek ljudstva ogrožen, in bolje je seči po nožu in trotom porezati glave, nego pustiti potem črez zimo umreti čebele lakote. Ljubše mi je že videti čebelarja, ki obglavlja trotovsko zalego, nego videti panj, v katerem poginjajo čebele lakote. Tudi ni to delo tako brezsrčno, da bi se moral človek nad tem zgrazati. Od trotov, katerim se poreže glave, bi razen enega ali dveh, katera bi plemenila kako matico, vsi drugi morali poginiti gladú, manj strašna pa je smrt po nožu čebelarja, nego po lakoti. Vem za hujše suroveže med čebelarji, nego so oni, ki režejo trotom glave. So čebelarji, ki izrežejo kos satnika z ličinkami trotov in vržejo ta kos sata na zemljo ali v travo in prepustijo črvičke več dni usodi. Uboge črvičke lakota mori, in slednjič mravlje žive oglodajo.

O trotovski zalegi bi moralo veljati: naj se rajši ne rodi to, kar nima živeti. Skrb čebelarja naj bo, da se ne zaleže več trotov, nego je treba; kar se jih zaleže, naj pa živijo.

Preidem k drugemu vprašanju: Je-li treba trotov v vsakem ljudstvu? Ali so čebele manj pridne, če ne rodijo trotov?

Kdor hoče o čebelah pravilno soditi, mora vedeti, da tvori celo čebelno ljudstvo neko enoto, in ne sme delov te enote soditi brez ozira na druge dele, kateri spadajo tudi k tej nerazdeljivi enoti.

Pašne čebele ne potrebujejo trotov in če bi večno živele, ne bi bilo treba trotov. Ker pa živijo pašne čebele le malo časa, se morajo neprenehoma v panju roditi nove trume mladih čebel. Ker ni matica neizčrpna, mora biti zagotovljen naraščaj. Previdnost zahteva, da je ljudstvo, kadar je to le mogoče, preskrbljeno za slučaj, da bi matica nenadoma poginila, ali da bi ji opešala rodilna moč. Ker morejo če-

bele vzgojiti iz čebelne mlade ličinke matico, je treba za vsak slučaj le še trotov. Čebele ne vedo tega, da more trot sosednjega panjū oploditi njih nadomestno matico v slučaju potrebe. Zato pa hoče vsak panj imeti svoje trote, ako je to mogoče, tedaj cel pašni čas od pomladi do konca poletne paše. Navzočnost trotov je čebelam zagotovilo, da je njih obstanek, oziroma obstanek njih družine zagotovljen.

Ne morem tega dokazati, a upravičeno trdim, da je pri čebelah kakor pri ljudeh. Če zidaš z gotovostjo na to, da ti dom ostane, boš veliko bolj pridno delal, kakor če se ti pojavi bojazen in dvom, ali bo tvoje, kar prideláš, ali obstane dom tebi in tvojim otrokom. Tako mislim, da doseže pridnost čebelnega ljudstva tedaj svoj višek, kadar čutijo čebele, da je obstanek lastnega rodu zagotovljen, torej kadar imajo v zalegi razen ženskih tudi moške ličinke. Izkušnja tudi kaže na to, da je ta trditev resnična, drugače ne bi se od toliko čebelarjev opazila večja pridnost pri čebelah, ki imajo v panju obilo trotovske zalege, kakor pri panjih, pri katerih se je zatrla docela trotovsko zalego.

Torej pustimo čebelam, naj redijo trote o primernem času. Drugo je pa potrebno, da uredi napredni čebelar, namreč množino trotovske zalege. So čebelarji, ki so zato, da naj se pusti čebelam poljubno množino trotov rediti. Pa to ni pravilno po izkušnjah. Izkušnja nas namreč uči, da ljudstva z neomejeno množino trotov v srednjih letinah malo naberejo in da postanejo po trotovski vojski (odstranitvi trotov) zelo šibka. Naposled nimaš ne čebel, ne medu. Torej le kar je prav. V medstenah imamo najlepše orodje, da omejimo zaleganje trotovine. Izkušnja kaže, da popolnoma zadostuje kakor dlan velik kos trotovskega satovja vsakemu ljudstvu. In to trotovino naj si izzidajo čebele same v pomladi; stare trotovine ne trpimo v panjih, ampak izrežimo jo, preden jo matica zaleže.

Da čebele prezgodaj ne gojijo trotovine, naj bo trotovina ob robu poletnega čebelnega gnezda, pri podolžnem delu na stranskih satnikih zadaj, pri počreznem delu pa na predzadnjem satniku vališča.

Če se pa komu le zdi, da je trotov preveč, naj jim pa poreže glave po odhodu prvega roja, ali potem, ko je vcepil ljudstvu zrel matičnjak v svrho pomlajenja matice, ali pa naj izreže trotovino in v solnčnem topilniku vosek izcedi in vrže bube kokošim, saj ni škoda teh zadnjih trotov, ker ne bodo plemenili matic; pridejo prepozno na svetlo.

**Čebelarji, ali ste že poravnali članarino? Ako
je še niste, storite to takoj!**

To in ono.

Lakmayer.

Vzgoja matic.

Veliko se piše po vseh čebelarških časopisih in zelo se priporoča tudi po raznih čebelarških knjigah umetna vzgoja matic. Ker je to nekaj novodobnega, s čimur se čebelarji prejšnjih časov niso ukvarjali, ne sme seveda nobena napredna knjiga prezreti umetne vzgoje matic.

Vendar vprašanje je, ali je umetna vzgoja matic pri naprednem čebelarstvu res nujna ali samo potrebna, ali se pa brez nje tudi lahko uspešno čebelari?

Švicarji, premnogi napredni nemški in češki čebelarji jo prav toplo priporočajo, in če človek bere cele pole in knjige o raznih načinih vzgoje matic in samohvalo pisateljev, koliko da se ž njo izboljša čebelno pleme, bi res moral misliti, da je neobhodno potrebna in da brez nje ni mogoče napredno čebelariti.

Da bi jo kratkomalo zavrgli kot popolnoma nepotrebno opravilo, tega seveda ne moremo, ker ne poznamo ne načina čebelarjenja v tujih krajih, ne potrebe raznih čebelnih plemen in okoliščin. A kar se nas tiče, smem po lastni izkušnji z gotovostjo trditi, da umne vzgoje matic, kakor se po knjigah priporoča, vsaj na Kranjskem bržkone nikjer ne potrebujemo.

Saj so naprednemu čebelarju znana vsa pravila umnega čebelarjenja. Saj ve, da je rodovitnost matice odvisna od množine in kakovosti čebel, katere so jo vzgajale, od obilnosti izborne hrane, ki se ji je po čebelah podajala, od toplote čebelnega gnezda, v katerem se je izvalila, troto, katerih razvoja ne prezre itd.

Skratka, ako skrbi napredni čebelar, da se njegove čebelne družine po vseh pravilih umnega čebelarstva razvijajo, je že s tem zagotovil dobro vzgojo matic.

Le eno bi ga utegnilo ovirati, namreč degeneracija čebel. A te se nam na Kranjskem ni treba toliko bati, ker je pri nas vsled številnega čebelarjenja dovolj preskrbljeno za zamenjavo pri plemenjenju. Pa tudi lastniki preprostih kranjčev skrbijo za zamenjavo čebelnih družin. Vedoma in nevedoma. Marsikateri povzroči po svoji brezskrbnosti pogin svojih čebelnih družin, kupi druge, največkrat od onih, ki prepeljejo od daleč svoje panji v pašo, ali pa s temi katerega zamenja, slabejše pri vzimljenju uničuje itd. Tako se vedno obnavlja in pomlaja kri naših čebel.

Zato pa tudi izkušamo, da je gniloba zalege pri nas redka prikazen in da če kje izbruhne, moramo vzroka drugod iskati, ne pri čebelah, ampak redno pri čebelarju!

Poleg tega degeneracijo zelo ovira silna rojivost našega plemena in pri vzimljenju odstranjevanje manj cenih matic.

Pri nerojivih severnih čebelnih plemenih je pa drugače. Rojev ni, matica opeša, čebel čim dalje tem manj, treba torej poseči vmes, da se

čebelar izogne popolnemu propadu. Matice, vzgojene od slabičev, niso dosti vredne.

Tu je torej vzrok, zakaj se je v tamošnjih krajih pričelo z umno vzgojo matic.

Pa poglejmo si naše čebelarjenje.

Vzimali smo močne in torej tudi gotovo zdrave plemenjake z letošnjimi izbornimi maticami.

Hrane, in to zdrave, imajo dovolj vsaj do konca aprila, četudi vpoštevamo, da bodo imeli že v drugi polovici januarja nekaj zalege, ki se bo v naslednjih mescih vedno množila.

Mraz jim ne bo škodoval, ker so panji od vseh strani dobro zapazeni, in tudi sprednja panjeva končnica prevlečena s papirjem in žakljevino, da se ne bodo zbirale na njeni notranji steni kaplje vsled zunanega ohlajenja in notranje toplote, ki bi povzročale škodljivo vlažnost.

Žrelo 10 cm široko in 1 cm visoko je popolnoma odprto, le z redko mrežo je mišim in rovkam zabranjen vstop.

Vsi satniki so kvečjemu tri leta stari, popolnoma izdelani, ravni, z medom in obnožino zadostno napolnjeni. Množini čebel odgovarja število satnikov. Bolje je, da imajo več prostora, kakor da bi ga imele premalo! Saj so družine močne, panji dobro zapazeni, torej škode mraz ne bo povzročil.

Imamo potemtakem opravičeno upanje, da bodo čebele ne le dobro prezimile, ampak da bodo tudi prihodnje leto same vzgojile prav dobre in rodovitne matice. Zakaj?

Vzmljeni plemenjaki so glede števila čebel skoro tako močni, kakor pred rojenjem. Le zalege ni. Mrličev bo malo.

Kjer je spomladi dobra zgodnja paša, tam se bodo izvrstno prezimljene družine razvijale tako, da bodo sredi ali proti koncu aprila pripravljene za roj, ki ga preprečimo s prevešanjem. Mlada letošnja matica, o kateri smo se prepričali že poleti, da je zelo rodovitna, bo našla vse pogoje k obilnemu zaleganju.

Toplota v gnezdu raste vsled množenja čebel in zalege; tudi kadar je zunaj hladno, je znotraj gotovo najmanj 30° C. Razvoj zalege je zagotovljen. Hrane dovolj, ker če bi je ne bilo zunaj, pridemo takoj na pomoč z loncem medu ali sladkornomedene raztopine, da ostanejo čebelce »pri dobri volji«. Ker ne trpijo pomanjkanja čebele, ga ne trpi tudi matica. Čebel-postrežnic se suče okrog nje cela četa, ki ne dopusté, da bi ne bila kraljevsko postrežena. Dve, tri naenkrat jej ponujajo izborne hrane za vsakim vložanjem jajčeca. Ni čuda, da se ji pri taki postrežbi nagon zaleganja še bolj razvija.

In pri tem ta šum, tekanje čebel po satju, ki vedno donašajo tu nektarja, tam vode in obnožine, stavba satja napreduje, čebelce se izlegajo; kako bi to vrvenje ugodno ne vplivalo na družinsko srečo in zadovoljnost?

Ali je mogoče, da bi se takega panjú korenjaka lotila bolezen ali obnemoglost in utrujenost, ko vedno nove moči nastopajo v celih množicah? In ta pridnost, marljivost se v njem nadaljuje tudi takrat, če ga ne pustim rojiti, ampak pričnem satnike pravilno in pravočasno prevešati.

Ni dvoma, da je uspeh čebelarjenja zagotovljen, ker je gotovo ali poleti ali jeseni vsaj ena izdatna paša, katero ta vedno pripravljena množina čebel v nekaj dnevih za čudo izkoristi.

Matice v slabičih ne morejo nikdar kaj takega doseči, dà, če bi takim družinam pridejali tudi najboljše matice iz najboljših plemenjakov, morajo na svoji rodovitnosti izgubiti, ker niso dani pogoji k uspešnemu razvoju.

Tudi v srednjemočnih panjih ni te vlažne toplote, ni zaželjene matične postrežbe, ni tolikega donosa medu, ne one panjeve zadovoljnosti, onega prijetnega vznemirjevanja itd.

Torej v prav močnih čebelnih družinah je vse naše upanje na uspeh! V močnih panjih se vzgójujejo brez našega sodelovanja najboljše matice!

Zato proč z vsemi slabiči! Škoda dela, skrbi in vsake žlice medu, ki jim ga podaš.

Res je pa, da se v prav močni družini matica s preobilnim zaleganjem veliko prej izčrpa, in da bi torej ne bilo zajamčeno, da bo tako rodovitna ostala proti koncu naslednjega poletja. Zato je nujno treba, da se matice hitreje zamenjavajo.

A kako? Kje dobiti njim vredne naslednice, ko roje s prevešanjem zabranjujemo?

Načinov je več. Moj je sledeči:

Imam panji s stalnim stranskim in s premakljivim gornjim mediščem.

Kadar čebele po drugem prevešanju prično s pripravo za roj vsled pregestega zasedanja vališča in gorenjega medišča, premestim nekaj satnikov čebel, zalege in matico v stransko medišče in ločim obe družini z deščico. Stranskemu medišču odprem njemu lastno žrelo in pritrdim med obe žreli ločilno deščico. Razen najboljšega, izrežem v vališču vse matičnjake. Tako dobimo v istem panju iz ene družine dve pod isto »streho«.

Kadar sem se prepričal, da hči ne zaostaja s svojimi vrlinami za svojo materjo, in kadar je v stranskem medišču vse satje izdelano in zaleženo, ujamem in uničim staro matico. Črez nekaj ur zamenjam deščico z matično mrežo in poveznem vdruživ zgoranje medišče, ki sem ga bil izpraznil in odstranil ob času razdeljenja družine v dve. Sedaj imam v stranskem medišču polno zalege po stari matici, v vališču in nastavku zalego po mladi novi matici. Samoobsebi se razume, da je tudi vališče ločeno z matično mrežo od nastavka, v katerega sem bil nekaj satnikov zalege premestil iz vališča.

Čebele izletujejo sedaj iz vališča in obeh medišč. Da mi ne bo plemenjak opešal, sem brez skrbi. Čebel vsak dan več in več. Saj se

nahaja v panju 15 zaleženih satnikov velike mere, in nova matica pridno leže! Ako nastane črez 14 dni dobra paša, med takorekoč teče v panj.

Kaj sem s svojo manipulacijo dosegel?

Zamenil sem staro matico, ko sem jo že dobro za zaleganje izrabil, za novo in imam plemenjak poln čebel, ki pašo do zadnje kaplje izkoristijo. Da je pa tudi tak plemenjak po končani jesenski paši izvrsten za vzimljenje, ni dvoma, ker ima veliko množico mladih čebelc, mlado matico in krasnega satja na izbero.

Poleg teh plemenjakov imam pa še panji manjše mere, pa tudi s premakljivim satjem, ki so pa le določeni za roje in za slučajno pomoč velikanom. Teh vsako leto polovico zrušim in njihove čebele porazdelim po odstranjenju matic med plemenjake, določene za črez zimo, da se bolj okrepijo v slučaju, da so po dolgotrajni paši opešali.

Kako pa združujem čebele raznih panjev?

Imam zaboj (40. 40. 60 cm), čigar ena stranska stena se premika v zarezah in zato se poljubno vzdigne ali odvzame. Zgoraj (v stropu zaboja) je okrogla odprtina, 10 cm v premeru, za velik, pločevinast livec, čigar spodnja cev, povsod enako široka, tesno zapade v zaboj 25 cm globoko. Iz panjev, namenjenih za zrušenje, jemljam satnike in čebele, otresam skoz livec v zaboj, matice uničim. Čebele v zaboju lezejo po stenah proti livcu in se zbirajo okrog njega, a pota vun ne najdejo. Mnoge pa ostajajo na stenah zaboja.

Tako izpraznim panji drugega za drugim.

Potem livec odstranim, odprtino zamašim in odprem zamreženo okence, ki se nahaja na nasprotni strani premikajoče se stene, da se mi čebele v zaboju ne zaduše.

Ker so se raz satnike otresene čebele napile medu do sitega, kar jim nisem branil, in ker se posameznih družin lastni duh sedaj v tej mešanici nekako porazgubi, zato so v zaboju precej mirne in se ne nepadajo. Če jih pa tudi nekaj pade, ni škode.

To delo izvršim najraji kak deževen dan, ker me pri njem čebele drugih panjev ne nadlegujejo. Zvečer odprem nastežaj vsa žrela plemenjakom, zaboj postavim pred čebelnjak, ga odprem in s pomočjo pločevinaste navadne smetišnice zajemam iz zaboja čebele in jih nasujem plemenjakom na široke njihove brade. Čebele se prično razlezavati po sprednjih končnicah, zbero se v kepe, a ne za dolgo, ker se kmalu prično pomikati proti izletnicam in lesti v panj.

Ali bo kaj boja in poboja? Ne!

Plemenjaki imajo dosti prostora in živeža, in te brezdomovinke ne prihajajo prazne. Če pa izjemoma kateri panj vseh čebel ne sprejme, ni nobene nesreče. Vendar pa izmed 50.000 pridejanih čebel jih ne pade 500!

Drugi dan je v plemenjaki tako zadovoljno šumenje, kakor pri ravnokar vsajenih rojih. Z okrepljenjem plemenjakov sem si zagotovil uspeh čebelarjenja prihodnjega leta.

Kdor pa vzimi slabiče, že sedaj lahko razproda vse lonce, namenjene za med naslednjega leta! Zakaj? Zato, ker čebele ne bodo mogle izkoristiti zgodnje pomladanske paše, ki je odločilna za nadaljnji razvoj čeb. družin! Tudi pomladansko združevanje tega ne bo popravilo! Izjemo bi povzročila le dolgotrajna, izredno dobra poletna gozdna paša, a tudi pri tej bi nikdar ne bili uspehi niti od daleč taki, kot bi jih dosegel z vzimljenjem in pravilnim oskrbovanjem prav močnih plemenjakov.

Še nekaj o prevešanju in umetnih rojih.

Miloš K.

Veseli me, da so moje objavljene misli v članku »Pišimo stvarno!« padle na rodovitna tla. Pod tem naslovom odgovarjata v zadnjem »Čebelarju« gospoda Podgornik in Kosi. Prepričanja sem, da le stvarna pisava na podlagi dozorelih izkušenj nas vodi k napredku.

Ko sem bil prečital oba omenjena članka, sem sklenil objaviti po svojem mnenju nekaj za čebelarstvo zelo važnega.

Gospod Kosi piše: »Moram pa priznati, da do sedaj nisem mogel prevešanju izvabiti nobene praktične vrednosti, radi česar sem namenjen v bodoče sploh to delo opustiti, o pravem času samo medišče odpreti ter to opremiti z izdelanim satovjem.«

Tudi jaz sem bil z gospodom Kosijem že davno istih nazorov. Znano mi je bilo namreč, da čebele o času slabe pomladanske paše ne rojijo rade, pa tudi v obsežnih in dovolj prostornih panjih pri dobri paši rade ne rojijo. Ker so Alberti-Žnidersičevi panji z odprtjem medišča dovolj prostorni in tudi dovolj gorki, ako se zgornje žrelo zapre in zadaj zapaži, bi se dalo zabraniti rojenje brez prevešanja, ako bi se zgodaj odprlo medišče, preden bi družina ne postala prevelika, kar ji daje povod za rojenje. Tako sem premišljeval, vendar do sklepa, opustiti prevešanje, nisem prišel. Do tega me je prignala potreba. Lani sem z združenjem napravil vse albertijevce zelo močne. Slučajno je bil letošnji mesec januar zelo lep in gorak, da so čebele pridno izletavale na pašo v resje, in matice so zgodaj nastavile veliko zalege. Raditega sem bil prisiljen jih zgodaj napitati, da bi jim ne primanjalo hrane. Gorkega dne 19. marca sem imel splošno pregledovanje. Kar osupnil sem, ko zagledam pri vseh albertijevcih v vališču zadaj skoraj ves prostor zaseden s čebelami. »Čas prevešanja je že tu!« sem vzkliknil. »Sedaj pozimi prevešati je še prezgodaj, premrzlo in nevarno.« Po dolgem preudarku sem sklenil odpreti medišče. Napolnil sem ga z izdelanim satovjem, zaprl zgornje žrelo in zadaj dobro s časnikaškim papirjem zapažil in vratca zaprl. Drugi dan je bilo medišče že s čebelami zasedeno.

»In uspehi?« bo marsikateri radovedno vprašal. Uspehi niso bili nič slabši kot druga leta pri prevešanju. Sredi maja sta se dva pripravila za rojenje, a sem jima to zabranil. Uporabil sem te matičnjake za umetne roje proti zamenj zalege iz eksportovcev. Štirje so mi dali nekaj nad 30 kg medu, drugi nekaj manj, eden pa celo malo, zato sem to matico že med letom zamenjal.

Tudi druga leta so mi hoteli rojiti nekateri že prevešeni albertijevci, da sem jim moral to zabraniti. Iz tega se razvidi natančno, da prevešanje ni neobhodno potrebno, ako se dovolj zgoda odpre medišče. S tem postane čebelarjenje v Alberti-Žnideršičevih panjih zelo olajšano in idealno. V bodoče ne bom prevešal več.

Povedal sem že na drugem mestu, da me je sila prignala delati umetne roje. Zlasti pa dejstvo, da so mi uhajali naravni roji na tuj svet, na visoka drevesa in tudi v gozd, mi je ogrenilo veselje do naravnih rojev. Že štiri leta delam umetne roje in nimam nobene matice od naravnega roja v svojem čebelnjaku. Večina mojih matic so prvovrstne. Da pa niso vse prvovrstne, kljub mojemu natančnemu in že opisanemu postopanju, dajem krivdo oplemenitvi nekaterih matic s troti sosednjih čebelarjev. Pri nas ni bila letos dobra letina za čebelorejo, pač pa se strinjamo vsi tukajšnji čebelarji, da je bila srednje dobra. Prezimil sem 20 živalnih plemenjakov. Pridelal sem nekaj nad 300 kg medu. Ker sem pa med prodajal nekaj po 4, ko je bila pa objavljena cena po 5 K kg, sem izkupil zanj lepe novce, zakar sem Božu in čebelcam zelo hvaležen. Pridelal sem torej na plemenjak povprečno po 15 kg medu.

Te lastne hvale bi ne omenjal, ako bi me ne prisilil k temu gospod Kosi. On ni prijatelj umetnih, pač pa privrženec naravnih rojev. Mene silijo okoliščine delati umetne roje; sem ž njimi popolnoma zadovoljen. Kdor ima veselje do naravnih rojev, mu nočem jemati tega, pač pa s poudarkom povem, da umetni roji niso nič slabši od naravnih.

Glede zatiranja trotov po obglavljenju pa iz izkušnje povem, da nisem opazil v panjih po odstranitvi vseh trotov nič slabšega napredka. Pač pa sem našel v takih panjih kljub temu trote, veliko manje kot v drugih, a bili so tukaj. Te zagonetke nisem mogel rešiti dolgo časa, dokler nisem po natančnem opazovanju spoznal, da se sem selijo troti iz drugih panjev. Iz tega dejstva sklepam tudi jaz, da čebele ne ljubijo samo trotov, marveč jih v svoje svrhe tudi potrebujejo. Ker si pa znajo pomagati na ta način, ne izgubi obglavljenje svoje veljave.¹

Glede omejitve matice v vališču sem gospodu Kosiju za pojasnilo zelo hvaležen. Tudi jaz hočem to v bodoče poizkusiti, in sicer ne s polnimi medenimi sati, pač pa z umetnim satovjem. Prepričal sem se

¹ Neki čebelar trdi, da sta mu dva panjova zbolela na gnilobi vsled obglavljenja trotovek pokrite zalege. Čeprav sem že večkrat bral o obglavljenju trotov, vendar tega nisem še nikoli prakticiral, ker tega sploh treba ni pri premakljivem delu in umetnem satju, ki ž njim trotovino lahko poljubno omejim. — Op. uredn.

namreč, da se matica in tudi čebele kaj radi ogibljejo umetnega satovja.

Tudi gospod Podgornik mi je potisnil nekaj zelo važnega v pero, ko dokazuje, da ni brez obnožnine zalega mogoča. Jaz visoko spoštujem teorijo in ž njo tudi učenjake, a še višje pa izkušnje. Meni je izkušnja pokazala, da je zalega brez obnožnine mogoča. Kdor noče verjeti, naj poizkuša, kakor sem že pojasnil na drugem mestu.

Pred več leti sem čital neko teoretično razpravo o obnožnini; ta ima v sebi zelo veliko beljakovine, ki je za razvoj čebel zelo potrebna. Pisatelj razprave je priporočal tudi obnožnino nabirati in jo podajati čebelam zlasti v pomladanskih deževnih časih, ko ne morejo čebele na pašo po nujno potrebno obnožnino. Pojasnil je tudi, da imajo takomenovani zvončki ali peclji na leševju zelo veliko obnožnine v sebi, ki se dá z lahkoto nabrati. Ti peclji se lahko naberejo pozimi, posušijo se na solncu, na peči, ali sploh na toplem kraju. Suhi peclji odprejo svoje prašnike in obnožnina ali cvetni prah pade pri mešanju na podloženi papir. Na zelo gostem situ se preseje in spravi cvetni prah za pitanje čebel. Le to je pisatelj menda pozabil povedati, kako se uspešno spravi, da se ne pokvari. Jaz sem se ravnal po njegovem nasvetu. Že februarja sem z lahkoto nabral nad 1 kg tega cvetnega prahu. Nekaj dni sem te peclje sušil na solncu pred čebelnjakom. Čebele so tu pridno nabirale na svoje nožice obnožnino. Presejani in čisti cvetni prah sem spravil v plehnato škatlo, na vrh del tenko plast medu, jo zamašil in spravil. Kljub temu je iz škatle uhajalo toliko kisika, da je bilo zame to neprijetno, zato sem jo spravil v podstrešje. Aprila je nastalo dolgotrajno deževno vreme. Grem po škatlo, da bi podajal prah v malih porcijah čebelam. Ali o joj! mesto kisika mi udari v nos smrad. Ves cvetni prah je bil pokvarjen, trd, plesniv in smrdeč. Vrgel sem ga na lužo; ves moj trud in delo sta bila zaman.

Ker se dá v resnici z lahkoto v kratkem času pozimi napraviti veliko potrebne hrane na ta način za čebele, bi bil jaz in z menoj gotovo marsikdo drugi gospodu Podgorniku zelo hvaležen, če bi nam razodel kot strokovnjak način, kako bi se dala ona obnožnina uspešno shraniti.

Tukajšnji čebelarji so mi povedali, da se je izrazil o neki priliki gospod S., da jaz ne čebelarim prav. Ta kritika je presplošna in nestvarna. Jaz bi bil gospodu S. zelo hvaležen, ako bi vzel v roko pero in mi stvarno dokazal, v katerem oziru ne čebelarim prav in pravilno. On je zelo izkušen, in čebelar z velikim obratom. V tem oziru se mu klanjam in ga prosim pojasnila. »Vsi ljudje vse vedó in znajo,« pravi naš pregovor. Jaz hrepenim po napredku, ker mi to koristi, zato se obračam nanj s to prošnjo.

Rad verjamem, da so moje objave v marsičem nove in različne od postopanja drugih čebelarjev. Iz tega pa se še ne more sklepati, da ne čebelarim prav in ne poznam teorije. Tudi današnja objava o

prevešanju je nova. Do sedaj je bilo moderno prevešanje po vsem čebelarstem svetu, mene je slučaj in potreba privedla do izkušnje, da je mogoče izhajati brez prevešanja, zato sem to delo z dobrim uspehom opustil.

Jako me veseli, da se je začelo pri nas razvijati umno čebelarstvo prav lepo, posebno pa, da se tukajšnji čebelarji z zaupanjem in velikim veseljem obračajo na mojo malenkost po nasvete in pouk. Po svojih močeh jim bom šel vedno na roko, ker sem trdnega prepričanja, da je zakopan v naši bogati naravi velik zaklad, katerega je mogoče dvigniti z umnim čebelarstvom.

Porablajmo gospodarsko čebelne pridelke!

A. Lapajne.

Man muß an der Donau, in Krain, Kärnten, Bukowina etc. die Zuchtmethoden kennen und eine Honigfeksung mit angesehen haben, um sich einen Begriff von dem Honigreichtum dieser Länder und der Unwissenheit der Imker machen zu können.

v. Berlepsch — Biene und ihre Zucht mit beweglichen Waben.

Kakor vsi kmetijski pridelki, tako so pridobili tudi čebelarški pridelki ne le na ceni, ampak postajajo vedno bolj potrebni. Letošnji ugodni letini se imamo posebno zahvaliti, da je prišlo čebelarstvo v pravo luč in veljavo. Cena pridelkov je dobila višino, ki spodbuja k največji pridnosti in negovanju te panoge. To je dalo tudi povod, da je pisec teh vrstic napravil sledeči poizkus, da dožene sedanjo rentabiliteto in da opozori na mogočo bodočo porabo čebelnih pridelkov.

Pri nekem čebelarju je kupil 100 kg medu v satovju, in sicer kakor ga je dobil iz panjev kranjčev po 2 K 60 v 1 kg. Iz satovja je izmetal kolikor mogoče veliko medu, ki ga je bilo približno 40% teže. Z namakanjem v topli vodi si je pridobil približno 55 l medene vode. To je v bakrenem kotlu pravilno skuhal in jo je pustil 5 dni na grozdni prešenini kipeti. Dobil je 40 l medenega vina, napravljenega po baron Ambrozyjevem receptu. Iz voščenin je skuhal 6 kg voska in ostalo je še 10 kg voščenih luščin. Iz grozdnih prešenin je napravil 20 l medenega octa. Proda te pridelke lahko po tej ceni:

1 kg iztrčanega medu po 5 K		200 K
40 l medenega vina po 2 K		80 „
6 kg voska po 10 K		60 „
10 kg voščenih luščin po 10 v		1 „
20 l medenega octa po 40 v		8 „

skupaj 349 K

Ta poizkus, napravljen od samouka in prvikrat, kaže veliko rentabiliteto, ki se jo doseže, če čebelar pridelke obrtniško uporabi. Sedaj pa vzemite obrtniško tehniko na pomoč, ki strokovno izkorišča vsako količino pridelkov in ki izkuša doseči največjo izrabo, za koliko se povzdigne kvaliteta, kvantiteta in vrednost!

Ako se to delo kot obrt v večji meri izvršuje, n. pr. s količino 2000—3000 kg čebelnih pridelkov in se uporabljajo vse tehniške izkušnje in pridobitve, izvirajo iz tega taki lepi dohodki, da se more rodbina celo leto pošteno preživeti. In vendar je to le postranski dohodek, ki si ga lahko pridobi v vsaki okolici vsaj eden inteligenčen čebelar. Takih čebelarjev premore naša slovenska zemlja mnogo. Dohodek, ki si ga moremo tedaj pridobiti iz čebelnih pridelkov, se dá povzdigniti pri ugodni letini samo v ožji naši domovini za približno milijon kron in to je pri naših skromnih zahtevah in potrebščinah že nekaj.

Da pa ima izkoriščanje čebelnih pridelkov na opisani način najboljše posledice na povzdigo čebelarstva, si lahko mislimo. Kolika dobrota je uživanje finega medu za zdravje otrok, bolnih ljudi in kot domače zdravilo! Kako se prikupi medica želodcu in postane neobhodno potrebna mnogokaterim osebam, ki so se nanjo privadile! Kake vrednosti ima čebelni vosek v industriji, pové najjasneje njegova visoka cena. V prvi vrsti pa si predočimo pomen čebelarstva v moralnem oziru in pa kot najgotovnejše sredstvo za uspevanje premnogih rastlin in našega sadnega drevja!

Vprašam: Ali se ne more temu obrtu v vsakem za čebelarstvo ugodnem kraju posvetiti kak inteligenčen čebelar, n. pr. absolvent kmetijske šole, trgovec, uradnik, spreten obrtnik ali rokodellec? Kak ugled bi si v kraju pridobil in kako bi si pri poštenem izvrševanju tega obrta gmočno pomagal!

Kot jako pohvale vreden pojav opazuje pisec teh vrstic, da so se nekateri učitelji poprijeli te misli, in kakor opazi, z uspehom.

Da pa imajo naši kraji najugodnejšo lego za čebelarstvo, se razvidi iz napisa, ki je postavljen temu članku na čelo in kako je sodil tedanji največji čebelarski veleum o našem čebelarstvu. Tek časa naj tudi tukaj ugodno vpliva, in da se doseže ta namen, v to svrho so bile spisane te vrstice!

Na vprašanja prosimo za odgovor priložiti znamko ali pa dopisnico. — Nefrankovana ali nezadostno frankovana pisma in dopisnice se v bodoče ne sprejemajo. — Po novem poštnem tarifu znaša pristojbina do 20 gramov teže 15 vin., za uradne dopisnice 8 vin., za neuradne dopisnice (razglednice i. dr.) 10 vin.

Resnici na ljubo.

»Čebelarjev« urednik je že trikrat napovedal konec vojne za Alberti-Žnideršičev panj, pa zopet in zopet so nastopili novi bojovníki na nekrvavi mejdan. Kot poslednji je prijel za orožje naš čebelarški veterán gospod Frančišek Kašča, nadučitelj sedaj v Ročah, ter s preizkušnim peresom izvaja »resnici na ljubo« :

»Kritika gosp. Fil. Podgornika glede Alberti - Žnideršičevega panjú je povzročilo dolgotrajno polemiko. Stvar je res vredna vsestranskega razmotrivanja, in le hvaležni moramo biti gosp. Podgorniku, da je sprožil to polemiko, a pri tej se ne smemo posluževati kola, marveč lepe besede in dobrohotnega nasveta.

Gospod urednik mi gotovo dovoli, da priobčim tudi jaz svoje mnenje o Žnideršičevem panju. Gosp. Podgornik je tudi mene vprašal za svet gledé tega panjú. Takrat sem čebelaril v tem panju šele prvo leto. Seveda mi ni bilo mogoče z ozirom na kratko preizkušnjo podati prepričevalnega naziranja o praktični vrednosti tega panjú. Zasledil sem pa že takoj prvo leto hibe, pa tudi vrline pri Žnideršičevem panju. Zato sem tudi gosp. Podgorniku omenil senčno in solnčno stran tega sistema ter dostavil, da je panj vreden, da se ga preizkuša dalj časa, ker eno leto nikakor ne zadostuje za preizkušnjo.

Zdaj čebelarim v Žnideršičevem panju že peto leto. Prepričal sem se o vrlinah tega panjú, ki daleč presegaajo njegove hibe. Saj se izpopolnjuje vsak sistem, in tako se izpopolnjuje tudi Žnideršičev panj.

Prednosti tega panjú so :

1. Hiter razvoj čebelne družine.
2. Praktična oblika panjú gledé skladanja v čebelnjaku, gledé prevešanja in gledé prevažanja iz kraja v kraj.
3. Posebna prednost tega panjú pa je donos medu. Ta prednost pa panj tako priporoča, da vzamem vse njegove hibe obenem v zakup ter ostanem pri tem sistemu.

Nekaterim čebelarjem je opravljanje del pri tem panju le igráča, kakor trdijo. Jaz nisem tega mnenja, pač pa je treba pri opravljanju del pri sedanji konstrukciji Žnideršičevega panjú precejšnjega potrpljenja še po večletni praksi. Kdor hoče naglo opraviti vsako delo pri tem panju, je neizogibno, da zmečka mnogo čebel in si za nameček pridobi ducat čebelnih žel.

Jaz sem letos prevešal pet panjev in trikrat trčal, a pri vsem tem delu nisem čebel toliko vznemirjal, da bi pikale. Nikdar ne rabim ne mreže, ne rokavic. Jaz rabim pri prevešanju morda pet minut časa več nego drug čebelar, zato pa ne mečkam, niti ne vznemirjam čebel; v zahvalo me pa tudi one ne opikajo.

Deloma so hibe pri Žnideršičevem panju že odpravljene. Mesto palčic je uvedel gosp. Žnideršič žlebičje. Videl sem žlebičje prvič pri

gospodu uredniku našega lista. Reči moram, da služi žlebičje v veliko popolnitev panjů.

Gosp. Fil. Podgornik se pritožuje nad prizidki. Jaz se tudi nad temi ne jezim, dasi bi mi bilo ljubše, da jih ni. Pridno rabim nož in spravljam prizidke v kepice, — saj vosek je danes zelo drag. Prepričan pa sem, da bi se nedostatek prizidkov odpravil s tem, da se za izdelovanje okvirjev vzame 28 mm široke deščice, zakaj popolno izdelan čebelni sat je vedno debelejši nego 25 mm, kakor so deščice pri sedanjih okvirjih. Gorenja deščica naj bo vsaj 10 — 12 mm debela, stranska in spodnja deščica pa 8 mm. Seveda ostane zunanja mera okvirjev ista. Jaz bom v bodoče izdeloval okvirje za svoje panjove le iz 28 mm širokih in 8 mm debelih deščic (gorenja do 12 mm) in prepričan sem, da ne bom imel več toliko nadležnih prizidkov.

Z uvedanjem žlebičja in okvirjev in deščic s takimi dimenzijami, kakor zgoraj navedeno, se izdatno olajša listanje pri Žnidersiščevem panjů.

Zdaj pa naj nekoliko omenim o tem, kako opravljam nekatera dela v tem panju. Spis mi bo morda preveč narastel, a pišem za one, ki žele pouka, učenjaki naj pa kar preskočijo par strani.

Glavno delo pri tem panju je prevešanje. Jaz ne rabim zdaj že drugo leto več ločilnih deščic. Te sem za vedno shranil v shrambo za nepotrebne reči. Leto in zimo pustim matično rešetko v panju. Zakaj bi pa imel toliko sitnega dela z odjemanjem deščic in vlaganjem matične rešetke; saj s tem delom se čebele le po nepotrebnem vznemirja in razburja. Ko izpraznim jeseni medišče, pustim matično rešetko na svojem mestu in pokrijem kar čez palčice 5 cm debelo slamnjačo. Da ne uhajajo čebele pod palicami vun, vložim ravnilu podoben remeljček med rešetko in slamnjačo in s tem si prihranim v letu dvakratno sitno delo odjemanja ločilnih deščic in vlaganja matične rešetke.

Koncem aprila so v Žnidersiščevem panju pri nas na Goriškem že tako razvite čebelne družine, da je treba izvršiti priprave za prevešanje. Ko zapazim skozi mrežo, da so satniki od zadaj zasedeni, dvignem slamnjačo, ki pokriva matično rešetko ter vložim v medišče devet lepo izdelanih praznih satnikov. Čebele zlezejo skoz rešetko v medišče, da osnažijo in priredijo celice. Dokler ne gredó čebele v medišče, ni treba prevešati, ker čebelna družina ni še godna za prevešanje. En dan pred prevešanjem odstranim morebitne prizidke, to pa zategadelj, da na dan prevešanja ne vznemirjam predolgo čebel.

Kakor hitro zapazim čebele v medišču, pričnem s prevešanjem. Pri nas je za to delo ugoden čas v prvi polovici maja. Prevešam najrajši, ko je večina čebel na paši. Sploh se priporoča vsako delo le ob takem času. Najprej potegnem iz medišča na levi strani štiri okvirje s čebelami vred ter jih postavim na zraven stoječo kozico. Skoz mrežo v vališču pihnem parkrat dim ter odvezam zamreženo okence. Nahalo dvignem z dletom prve štiri okvirje na levi strani ter pomaknem

četrti, tretji in drugi okvir proti srednjemu, da dobim tako dovolj prostora, da potegnem prvi okvir iz vališča. Z okvirja ometem vse čebele proti v desni polovici stoječim okvirjem. Nato vložim satnik — čeprav je nekoliko čebel na njem, nič ne de — na levo stran v medišče. Isto storim potem z drugim, tretjim in četrtim okvirjem, ne da bi iskal matice; to je preveč zamudno. Matica je med tem časom ali zbežala proti srednjemu satu ali sem jo pa s čebelami vred ometel. V večjo varnost, da mi ne pade matica na tla, treba podložiti prestrežalo ali kaj drugega pred panj. Ko sem prevesel štiri leve satnike iz vališča v medišče, vložim štiri prazne satnike na njihovo mesto v vališče in prvi obrok prevešanja je s tem končan, ter se lotim istega dela pri drugem panju.

Že pred vzimljenjem je treba paziti, da se ne pusti v vališču satov s trotovino, da se prihrani ob času prevešanja zelo grdo delo obglavljenja trotoev. Jaz pustim le na enem satu nekoliko trotovine. Drugi ali tretji dan opravi pri vseh teh panjih drugi obrok prevešanja s tem, da prevesim štiri desne satnike iz vališča v medišče ter ometam s satnikov čebele proti na levi strani stoječim okvirjem. Na mestu ostane le srednji satnik v vališču in srednji satnik v medišču.

Seveda je treba paziti na to, da se uniči matične piskrce, ako se jih dobi na kakem satniku. Ako so pa čebele nastavile matičnjake, si predolgo odlašal s prevešanjem, ker čebele nastavijo koj druge matičnjake in roj je neizogiben. Jaz sem lani in letos pravočasno in pravilno prevešal, a kljub temu so mi rojile štiri čebelne družine. Roje sem vrnil z maticami vred, ker so bile enoletne, oziroma dvoletne, pa izvrstne. Le ena čebelna družina, dasi močna, mi ni rojila, ker sem pri tej omejeval zaleganje. Ako bi hotel preprečevati rojenje z uničevanjem matičnjakov, bi moral vsak teden dvakrat stikati po panjih. Kdo bo pa to delal, ako ima n. pr. 20, 30 ali še več panjev?

Jaz sem prišel po petletni izkušnji do tega prepričanja, da se prepreči rojenje v tem panju le z omejevanjem zaleganja ob času rojenja; to bom prihodnje leto tudi storil pri vseh panjéh.

Pri tej dolgotrajni polemiki so gg. čebelarški kritiki marsikaj povedali; gosp. Humek je bil celo hud, kar mi ni nič kaj ugajalo, a kako se prepreči rojenje v Žnidersičevem panju, tega ni nobeden povedal, niti gosp. Žnidersič.

Jaz sem gledé preprečenja rojenja popolnoma na jasnem. Ponovim še enkrat, da se prepreči rojenje v Žnidersičevem panju (in v vsakem drugem) le z omejevanjem zaleganja ob času dobre paše. Ko sem v drugem in tretjem letu svojega čebelarjenja v Žnidersičevem panju prevešal, sem odprl izletalnico v medišču. Čebele so nosile v medišče sladko kapljico v želodčku, a na nožicah so mi istočasno nanosile v celice toliko obnožnine, da je nisem bil nič kaj vesel.

Lani in letos sem imel izletalnico celo leto zaprto, in posledica tega je bila, da so mi v medišče nanesele samo med in prav nič cvetnega prahu.

Izletalnica v medišču je le takrat potrebna, ako se rabi tudi medišče za roje. Pri meni služi medišče za med, za roje rabim eksportne panji.

Drugo važno in obenem najprijetnejše delo je odjemanje medu; to je naša čebelarstva bendima ali trgatev. Jaz trčam trikrat v letu, in sicer prvič sredi junija, drugič sredi julija in tretjič sredi septembra po ajdovi paši.

Naj povem, da mi je dalo pet Žnideršičevih panjev vsega skupaj 135 kg medu, kljub temu, da so mi štirje rojili, tedaj povprečno 27 kg na en panj. V vališču se pa nisem niti dotaknil zaloge medu in pustil sem jim čez zimo vso zalogo.

Pri odjemanju medu pazim, da je vsaj tretjina satnika zalotanega, ker nezrel med ni dobro odjemati. Za nameček naj povem, da sem vse patentirane in nepatentirane priprave za odkrivanje celičnih pokrovčkov spravil med staro šaro ter se za odkrivanje celic poslužujem črevljarskega krivca, ki mi izborno služi.

Lansko leto sem čebelaril še v Tolminu, a nisem imel časa poročati o svojem čebelarjenju, ker sem za devet mesecev premenil stanovski poklic ter sem postal začasni trgovec in krčmar. Imel sem mnogo opravka, pa tudi mnogo več dohodka, nego pri svojem učiteljskem poklicu. Zato imam pa letos toliko več časa.

Lani sem prevešal štiri Žnideršičeve panji. Vsi štirje so mi izrojili, dasi sem tudi pravočasno in pravilno prevešal. Trčal sem tudi trikrat med gromom topov in v času, ko so švigali šrapneli in tulile granate čez streho šolskega poslopja.

Dne 29. avgusta mi je ena taka laška pošast (granata) prebila streho, a k sreči ni eksplodirala, sicer bi letos trčal kje v krtovi deželi. Letina je bila prav dobra, kajti kljub temu, da so mi tudi lani izrojili vsi štirje žnideršičevci, mi je dal vendar vsak povprečno 29 kg medu. Prepričan sem, da bi dal pri nas vsak Žnideršičev panj 35—40 kg medu, ako bi ne rojil.

Moja čebelarstva naloga za prihodnje leto bodi:

Kako je preprečiti rojenje v Žnideršičevem panju.

* * *

Ako se mi naloga temeljito posreči, bom gotovo poročal in ne bom skrival luči pod mernik. Tako naj si prizadeva vsak napredni čebelar ter naj svoje temeljito uspele poizkuse objavi v društvenem glasilu, — ne pa zabavljati o nerodnosti in nevednosti naših mlajših tovarišev, katerim štejem le v čast, da so željni pouka in napredka.

Letos sem čebelaril kot begunec 14 km za fronto. Stanujem v kmečki bajti z razmršeno slamnato streho in tudi moje ljube živalce-

begunke nimajo zdaj več udobnega stanovanja. Revce so komaj pod streho, a odel sem jih, kolikor mi je bilo mogoče, ter upam, da se bodo prihodnjo pomlad zbudile žive in zdrave k novemu delu ter mi z njim lastno marljivostjo pomagale v teh težkih časih preživiti mojo družino.

Končam ta članek s srčno željo, da bi se vrnili ne le jaz, nego vsi tovariši - begunci ter čebelarji, ki so zdaj na bojnem polju, srečno na svoje domove, da bi za nas vse čimprej napočila zopet doba kulturnega življenja!«

Konec prihodnjič.

Uporaba strdi.

Sladkosned.

A trud povrnjen je stoterno, in plačan
tisočerno znoj! (A. Funtek.)

Le pijmo pošteno, prežlahtno blago!
(Narodna.)

Porabljenost strdi sedaj ni tako znana in razširjena, kot je bila v prejšnjih časih. Odlično mesto je zavzemala kot sladilo. Saj je bila edino sredstvo, s katerim so sladili jed in pijačo. Priljubljena je bila kot pijača, medica, kakor tudi kot pecivo, medenjaka. Odkar je pa strd izpodrinil sladkor, se je pozabila nje uporaba v gospodinjstvu bolj-inbolj. Uživamo jo le še nepripravljeno s surovim maslom.

Kako težko je čakala mladina semnja, na katerem je mogla »močiti med« ali »cepiti medenjaka« (lecet). V srednjem veku je bil medenjaka najimenitnejše pecivo. Časi se spreminjajo in ž njimi prihaja strup alkohol in nezdravo pecivo med mladino, ki kvari zdravje in prazni žepe. Otroška nadležnost po medu se ni dala ukrotiti, dokler mamca ni pojasnila, da mešajo med vražarji.

Da bo pa uživala strd vsaj pri čebelarjih tisto spoštovanje kot ga zasluži, sledi nekaj navodil, kako uporabljati strd na različne načine v gospodinjstvu.¹

I. Pecivo.

Za pripravo raznovrstnih strdenic (strdenih koláčev) rabimo strdeno testo.

Ni vsaka strd pripravna za napravo medenega testa. Ako je redka, jo kuhamo, dokler se ne zgosti, pregesti dodamo vode. Pripravna je, ako se da vleči v tanke niti.

Gotovi množini strdi primerne vlačnosti in ki smo jo segreli v glaziranem, čednem loncu, dodenemo moke, dokler ne postane testo gosto. K temu testu primešamo pred peko čiste pepelike (Pottasche), in sicer na 1 kg testa 10 dkg. Pepeliko ovlažimo dan popred z vodo, da po-

¹ Gospodinjse se prosijo poslati navodila, kako pripraviti pecivo ali pijačo iz strdi, in se vabi že sedaj uredništvo, da jih bo objavilo. — Op. pis.

stane mehka kot surovo maslo. Navadne pepelike v to svrhu ne smemo rabiti.

Kadar je zmes postala precej testu podobna, jo nategujemo, in sicer tako, da držimo testo z levico, z desnico pa vlačimo štrene, ki jih zopet vtepamo nazaj. Testo je primerno vdelano, ako storimo to petdesetkrat.

Ako še pepelike nismo primešali, lahko shranimo testo mesce, ne da bi se nam pokvarilo. Nasprotno, delj kot leži, tem boljše postane. Ako napravimo medeno testo z mrzlo vodo, tedaj mora biti testo na vsak način vležano, ker postane šele potem za peko porabljivo.

a) Strdeni ploščki (trentice).

Strdeno testo, ki mu je primešana prava množina pepelike, zvaljamo na $\frac{1}{3}$ cm debelo. Nato ga pečemo v plitvi pločevinasti ponvi (tudi lahko na pločevini) 8—10 minut v pečici, ki naj ima toploto krušne peči. Da se prepričamo, je li testo že pečeno, potipamo z dlanjo narahlo; ako se vtisi roke poznajo na površini, tedaj še ni pečeno, nasprotno pa, ako hodi in rjavi. Barva sama pa tudi čisto vara.

Ohlajeno pecivo razrežemo na štirivoglate kose; taki ploščki so izvrstno pecivo k vinu ali čaju.

Če dodamo testu dišave, kakor cimet, orešek, koriander ali citrone, tedaj imamo pecivo tega ali onega okusa.

b) Poprtnjak (medenjak).

Kilogramu vrele strdi primešamo $\frac{1}{2}$ kg zdrobljenega sladkorja ter 1 kg pšenične ali ržene moke. To mešanico pustimo v glinastem loncu stati čez noč. Nato gnetemo testo s 3 ali 4 jajci dobre pol ure, dodamo 1 dkg pepelike, raztopljene v Francevem žganju, 8 g kardamomen, $1\frac{1}{2}$ dkg cimeta, $1\frac{1}{2}$ dkg žrebinc, malo ingvera, orešiča in belega popra ter 25 dkg ($\frac{1}{4}$ kg), nelupljenih, na velike kose zrezanih mandeljnov. Sedaj gnetemo še pol ure, nakar razvaljamo testo za prst debelo ter ga razprostremo na pločevino, pomazano z maslom. To spečemo v vroči pečici. Površino glaziramo s sladkorjem, ki je gosto kuhan. Glazirano pecivo postavimo nato v hladnejo pečico, kjer se posuši.

Še topli medenjak razrežemo v podolgate kose.

c) Strdenica ali strdeni kolač.

$\frac{1}{2}$ kg strdi in $\frac{1}{2}$ kg sladkorja kuhaj skupno, da zavre, primešaj nato $\frac{1}{2}$ kg moke, gneti dobro ter dodeni zdajpazdaj drobno zrezane olupke limone, 2 dkg drobno zrezane citronade, 8 gramov ingvera, 8 gramov cimeta, 3 dkg pepelike in osminko ruma. Nato pokrij testo in ga shrani 8 dni v mrzli kleti. Po tem času razvaljaj testo mezinec debelo, ga razreži na kose ter obloži z lupljenimi mandeljni. Nato speci!

č) **Krušna strdenica.**

Kuhaj $\frac{1}{2}$ kg strdi, dokler ne vre; potem jo odmakni in mešaj, da bo mlačna. Nato primešaj 25 dkg ržene moke in 12 gramov zdrobljene pepelike ter pusti zmes stati na toplem, da hodi. Sedaj se primeša še $\frac{1}{4}$ kg ržene moke, dodane še janeža, ingvera in kardamomen, če hočeš še 2 rumenjaka in 5 dkg sladkorja. Testo stisni za dva prsta debelo v gladek, s surovim maslom namazan obod (tudi pločevino) ter ga speci pri visoki vročini.

d) **Makova potica.**

Zgneti dobro testo iz 7 delov moke in razmesa (3 dkg drož, 2 rumenjaka, 7 dkg masla in približno 2—3 delov mleka) ter ga pusti v skledi vzhajati. Nato zrahljaj testo tanko ter ga pomaži z mlačno makovo zmesjo, zvij kakor štrukelj ter položi v plitvo ponev, ki je dobro namazana s surovim maslom. Ko je potica narastla, jo pomaži z jajcem na površju ter speci lepo rjavo. Potica rabi, da vzhaja in se speče, dalj časa, kot drugo podobno pecivo.

Makova zmes: Skuhaj 2 dela strdi, ki jo med tem pridno mešaj. Dodaj maka, da postane tvarina dosti gosta, nato še cimeta, žrebinc, drobno zrezanih olupov od oranže ali limone, žlico ruma in toliko vina, da se dá tvarina lepo mazati.

e) **Orehova potica.**

Pripravi drožno testo kot za makovo potico, namaži jo z orehovo zmesjo, zvij kot štrukelj in speci. Naposled jo potrosi s sladkorjem.

Orehova zmes: Pripravi strd kot prej navedeno, dodaj toliko drobno zrezanih orehov, da postane tvarina gosta. Vse drugo kot pri makovi potici.

(Dalje.)

Kmečki panj in kako mu pomagamo pri brezmatičnosti.

Josip Jekl.

Vzemi v roke čebelarско knjigo, katero hočeš, prebiraj ta ali oni čebelarški list, povsod najdeš med drugim tudi članke in navodila k vzrejanju in pridajanju matic. Govoril sem pa o tem poglavju z marsikaterim izkušenim čebelarjem, ki je dobil pri čebelah že sive lase, a vsak mi je majal z glavo. In zakaj? Ker pač vidi, da so vsi taki članki za njega in njegove sosede brezpomembni. Brezpomembni, dà, ker se vsaj tu po slovenskem delu Koroške čebelari v pretežni večini, lahko bi rekel, skoro izključno le v kmečkih panjih. Tako je to zdaj in tako bo gotovo še tudi nekaj časa ostalo, ker v veliki večini čebelari vendar le kmet, in on ima posebno poleti toliko dela, da ne more posvečati tedaj čebelam veliko časa. Seveda bi se moglo naštet še celo vrsto drugih vzrokov. Jaz seveda nikakor nisem nasprotnik panjev s premak-

ljivim satjem, vendar pa moram z ozirom na gotove okolnosti reči: Hvala Bogu, da je še tako! Že se je oglasil dr. Zander, docent in vodja bavarske visoke šole za čebelarstvo, proti preprostemu ali — rekel bi — svojeglavnemu prevešanju satja, in morda celo doživimo, da bo rekel kdo, da je le čebelarjenje z nepremakljivim satjem pravilno in naravno. Naj se to zgodi ali ne, vsakdo pa bo pripoznal, da satje ni vse enakō, in da so sati v vsakem, bodisi v mobilnem kakor posebno v stabilnem panju tako izdelani, da se prilega drug k drugemu.

Dalje tudi nisem za to, da bi se odjemala ali odvezla čebelam strd in se jim dajal v hrano sladkor. In ravno ta zapeljivost je pri premakljivem satju velika. Naj hvali kdo sladkor kakor hoče, jaz ostanem mnenja, da je edino strd prava, od narave za čebele namenjena hrana. Vsako vmešavanje v naravo se kaznuje prej ali slej, in mislim, da bi se moglo kaznovati prej ali slej tudi to.

Vsaj tu pri nas na slov. Koroškem so pač razmere v veliki večini takšne, da donaša največ prodaja čebel. Čebele navadno dosti povoljno rojijo in dobijo navadno toliko strdi, da lahko obzimijo, če se jim prida nekaj strdi ali sladkorja.

»Aha!« — bodeš rekel — »ptič se je ujel! Ravnokar je bil nasprotnik sladkorja, zdaj pa je zanj!« — Da, nisem brezpogojno proti sladkorju, toda ta nam bodi le surogat, pripomoček in nadomestilo v potrebi. Vsak kmet pač ve, da je za govedino boljše seno in detelja kot slama. Vendar pa bo pridal v potrebi brez pomisleka tudi več ali manj slame, dal bo v sili, preden bi imelo živinče poginiti morda tudi samo slamo, a storil bo to le v sili, za navadno ne.

Drugi mi bode morda zopet zabrusil v obraz: »Vidi se, da ne pozna kemične sestave strdi in sladkorja!« Reči moramo: Vsa čast kemiji, veliko je že koristila človeštvu, a naravnih mej tudi ona ne more prekoračiti, oziroma se ne morejo prekoračiti z njeno pomočjo. V dobi, ko je kemija marsikaj, veliko iznašla, odprla marsikatera, prej s sedmimi pečati zapečatenata vrata, se je mislilo, da premore vse. In to prepričanje ali upanje mase izrabljajoč, so ponujali fabrikantje in špekulantje vse, tudi nadomestilo za mleko. Kakor pa do dandanes ni nadomestila za mleko (posebno dojenčku za materino mleko), tako ga tudi ni za strd. Rekel bo morda kdo: »Kaj mu ne pride na misel, da primerja strd z mlekom! To nastane v kravi, živem bitju, a strd se nabira vendar le po rastlinah!« — Odgovoriti mu moram: hvala Bogu, da je prišla veda danes posebno s pomočjo mikroskopa tako daleč, da vemo, da je rastlina, četudi, rekel bi, manj, vendar ravno tako kot krava, živo bitje, in da nastane strd ali nektar prav na sličen način, kot mleko. Tu kot tam se nahajajo tudi zraven snovi, ki se morejo potvoriti, še take, zavoljo katerih tega ni mogoče, in ravno te so, ki dajejo vsemu vkup posebnost, ravno te so dragocenost. Grem pa še za korak dalje in trdim, da se popolna sestavina teh in drugih snovi do danes niti dognala ni, ker se nahajajo v ali poleg glavne snovi ali v

doğnanih snoveh morda ali bržkone še take, ki se jih, bodisi z današnjimi pripomočki ne more konstatirati in se morda nahajajo v premali množini, ali pa, ki se nam, še preden se pride do preiskave, umaknejo (se pretvorijo itd).

Toda dovolj, zašel sem menda že itak preveč v stran! Hotel sem samo pokazati na to, da bi preobilno krmljenje s sladkorjem naravi naše čebele škodilo, in če bi se to morda res zgodilo, tedaj bi moglo pripraviti našo čebelo ob nje svetovni sloves, in ta škoda bi bila neizmerna. Opomniti moram še na to, da dela dandanes vsaka dežela na to, da se naj uvaža vsega najmanj kar mogoče ali nič, in znano mi je, da se je začelo v zadnjem času ponekod delati na to, da se prepreči uvoz naše čebele, da se najde nadomestilo doma ali vsaj pri domačem narodu.

No, dokler bomo čebelarili v naših poštenih kranjičih (navadnih, kmečkih panjih), se nam v zgorajšnjem zmislu ne bo moglo bogve kaj očitati.

Opozoriti moram tudi na to, da poudarjajo, ne brez povoda, dandanes vsi čebelarski listi to: da množite panji! Vprašanje: Kateri panj je najboljši (najpripravnejši), stopa v ozadje, in na dan stopa novo vprašanje: Kateri panj je, posebno radi razmnoženja, najcenejši? Ker je pa gotovo naš panj tako z ozirom na množenje (rojenje), kakor tudi z ozirom na ceno zelo dober, sledi, da bi hodili mi, slovenski čebelarji, še kot pravcati liferantje čebel, ravno nasprotno in ravno napačno pot. Zato nam veljaj za zdaj in prihodnja leta vsaj:

Pripravimo si čez zimo dovolj navadnih panjev!

Kot normalno mero je odobrilo cenjeno Osrednje slovensko čebelarsko društvo v Ljubljani panji: 70 cm dolge, 30 cm široke in 16 cm visoke. Reči moram, da se mi zdijo panji 30 cm široki, preozki. Pomisliti moramo, da imajo kupci naših panjev vsi le velike panjove, v katere iz naših kranjičev čebele z delom vred preselijo, in da hočejo imeti od njih, če jih pustijo kar take, le velike roje. Kot 10 letnega razpošiljatelja čebel me uči tudi izkušnja, da hočejo kupci le velike panji. Zato si pustim napraviti le malo 30 cm širokih panjev, druge pa 35 in 40 cm široke. Poudarjam, da je to zadnje le moje osebno mnenje.

Čebelarji po ravninah ali dolinah, ki se imenujejo navadno Poljanci, modrujejo večkrat o tem, da čebele ne delajo rade v vsakem koritu ali sodu, kakor se tu prazni panji imenujejo. Poizkušajo zato različne vrste lesa. Pripisujejo nekateremu sodu ali koritu tudi nekako magično moč (čebelar bi čebele prodal, a ne dá tega korita). Pravi okus radi lesa pa sem našel v gorah (pri Gorjancih). Tu najdeš le panjove iz smrekovih desk. Deske pa narežejo iz smrek, ki so zrastle v senci in na dobrem svetu hitro, z velikimi letnicami. Vrhutega naj so od smreke, ki se je v mladosti klestila, da nima vsaj spodaj grč ne zunaj, ne znotraj. Tak les je lahek kot pero, je mehak, da čebele lahko pridelavajo, in ga na solncu ne vije ali krivi. Deske naj so tudi dobro suhe

in tako široke, da se jih more za stranice in čevnice¹ čez sredo prežagati, drugače jih vije. Za sprednjo desko ali čevnico se naj posebno rabi le dober les, ker na to vpliva od zunaj najbolj solnce, od znotraj pa mokrota panjů. Gorjanci te najrajši cepijo. Takih ne krivi, četudi niso barvane.

Radi debelosti desk bodi dandanes pravilo, da so boljše debelejšje, kot pretanke. Prejšnje čase si ljudje niso upali voziti čebel. Mislili so, da se satje podere. Izkušnja pa uči, da se pri oprezni vožnji manj podere, kot pri nošnji. Saj se tudi moški pri nošnji na hrbtu vselej naprej nagne, medtem ko leži panj na vozu vodoravno, in na hrbtu se greje panj tudi od človeške toplote. Tanke deske so rabili posebno radi manjše teže pri nošnji. Danes tega ozira ni treba, ker čebele se vseprek le prevažajo. Za pošiljatev po železnici pa so močnejše deske veliko boljše, kot preslabe.

Sicer pa priznavam, da se bo moral zdaj ob tem hudem času zadovoljiti morda marsikak čebelar tudi z manj pripravnimi deskami in manj pripravnimi sodi ali koriti, ker glavno vodilo nam bodi: čebele množiti, kolikor le mogoče.

Preidimo zdaj k drugemu delu naslova: Kako pomagati kmečkemu panju pri brezmatičnosti?

Že uvodoma sem rekel, da so članki in navodila radi umetnega vzrejanja matic za — recimo — kmečke čebelarje, brezpomembni. Kmečki panji toliko rojijo, da ima čebelar na razpolago vedno dovolj mladih matic, in sicer poleti neoplojenih in jeseni tudi oplojenih. Takih tudi ne rabi. Prvi roji so navadno tudi najtežji, in te navadno podere (tu na Koroškem: podreže), ker mora imeti vendar nekaj strdi vsaj za vigredno pitanje², za male polizavce, za domače bolezni pri ljudeh in živini ter za bolezni sosedov (in te so zdaj, ko manjka včasih sladkorja za kavo, posebno pri starih ženicah pogoste).

Če pa prvci niso dovolj težki, bo gotovo porezal (ali tudi porezal) nekaj starcev, ki morda rojili niso in so gotovo najtežji. Tu torej vidimo, kako narava sama skrbi za razširjanje dobrih matic. Iste se razmnožijo; slabe niti ne rojijo in se jeseni odstranijo. Gotovo pa poreže vsak čebelar jeseni nekaj takih obrojencev, ki imajo že preveč staro delo. Jaz takih ne trpim več v čebelnjaku, zakaj prepričal sem se, da na takem delu čebele slabo delajo, in da se izgubi od njih često mlada matica, ki gre na oplojenje; mislim, da se ji v takem panju ne dopade, voha po drugih in zaide pri tem v smrt. Napravim s temi tako, da jih preženem z matico vred na mlado delo prvca, ki sem ga bil prej z matico vred pregnal v prazen panj in to muho dam potem različnim panjem.

(Konec prihodnjič.)

¹ Čevnica = čelnica = čelna deska = sprednja končnica. — Op. uredn.

² Znan mi je izkušen, velik in sloveč čebelar, kateri krmi spomladi prav nerad in le v skrajni sili s sladkorjem. Pravi: »Je veliko dela in se pogubi preveč muhe. Če jim dam strd, ostanejo čebele v panju; če jim dam sladkor, pa trešči vse vun.«

Čebelarica podružnica v Kamniku vabi svoje člane na občni zbor, ki se vrši na dan sv. Štefana, 26. decembra 1916, v gostilni »Wivoda« v Kamniku. Začetek točno ob 3. uri popoldne. Še doma bivajoče člane se prosi za gotovo udeležbo.

Niko Sallath, t. č. predsednik.

Slovensko čebelarico društvo za Koroško naznanja, da bo razdelilo vsaj nekaj sladkorja tudi spomladi 1917.

Cenjene podružnice so naprošene, da poberejo in pošljejo udnino za l. 1917. kolikor mogoče kmalu. Zamude so često vzrok pomotam in napravljajo nepotrebno delo. Vrhutega trpi vsak ud sam, če ni priglasi in o pravem času, ker le od tedaj, ko plača udnino, se šteje med ude in le tedaj ima čebele itd. zavarovane.

Istotako naj pošljejo udnino hitro tudi direktni udje, to je taki, ki niso člani kake podružnice.

Udnina znaša za vsakega uda 3 K in 60 vinarjev; od tega je 3 K prava udnina in 60 vin. znaša zavarovalnina, ki jo ima plačati glasom sklepa občnega zbora leta 1914. in pogoja zavarovalnice **vsak ud**. Ima pa zato zavarovane čebele za 500 K proti ognju, tatvini in poškodbi o priliki tatvine ter proti nezgodbam (če bi čebele koga ali kako žival pičile in poškodovale). Svotica 60 vin. je torej zares malenkostna. Pogoj pa, da so čebele zavarovane, je, da pošlje ud sam ali kdo drugi (podružnica) njegov čebelarico inventar, namreč seznam panjev in kar hoče zavarovati, število in ceno. Tak seznam mora biti napisan na celi poli kanclijskega papirja po vzorcu, ki se nahaja v »Slovenskem Čebelarju« iz leta 1914., šte. 8, stran 127. Naznanila radi inventarja na odrezkih, kartah in drugih pismih so brezpomembna in se ne vzamejo na znanje.

Kdor bi takega seznama ne poslal, je drugače (če plača udnino 3 K 60 vin.) ud z istimi pravicami, samo da ni zavarovan. Je torej to njegova stvar.

Vsak ud zavaruje svoje čebele in drugo lahko tudi nad 500 K, in sicer, kakor visoko hoče. Plačati pa je od vsakih nadaljnjih 500 K posebna premija, in sicer pri prijavi do 20. decembra starega leta 1 K in 50 vin. in do Svečnice 2 K 50 vin. Pri poznejših prijavih ne nosi za njega več stroškov police, kolka itd. »Slov. čebelarico društvo za Koroško«, in ima plačati ud precej več.

Ker so dandanes čebele, prazni panji, orodje, čebelnjaki dražji, se priporoča, da zavarujejo cenj. udje nad 500 K, ker izdatki za to so malenkostni, in že sama zavest, da imamo čebele zavarovane, je vredna več, kot teh par kronic.

Posebej se poudarja, da sme zavarovati ud le panji itd., ki so res prava in edina njegova last, in ne zavarovati na svoje ime morda tudi čebel sestre, očeta, soseda itd., pa če bi bile čebele drugih oseb tudi v njegovem čebelnjaku. Kdor bi ravnal drugače, zapade kazni. Če hoče imeti sestra, sosed ali kaka druga oseba zavarovane čebele, pristopiti mora tudi sama k društvu.

Pač pa lahko zavaruje ud toliko panjev, kolikor jih misli imeti poleti (po rojenju) in tako visoko, kakor želi.

Ravno to velja tudi glede sladkorja.

Da cenj. podružnice in udje ne bodo imeli stroškov s pošiljanjem denarja, najdejo priložene položnice, ki naj jih hitro oddajo na pošto, in sicer prejmejo iste le oni direktni udje, ki so za l. 1916. sami poslali udnino. Oni, ki so jo bili

izročili komu drugemu, naj storijo to tudi sedaj, in prejemalci jo naj blagohotno hitro pošljejo. Na položnico se zapišejo spredaj spodaj in zgoraj krakte pripombe (brez znamke), kakor: udnina zame, ali: udnina in zavarovalnina zame, ali: udnina za 7 udov, pismo sledi itd.). Za daljša naznanila se more porabiti zadnja stran sredine, ki jo pa treba tedaj frankirati.

Društvo nudi proti malenkostni udnini take koristi, da to vsotico pač vsak lahko plača. Pomislimo le, koliko je vreden lepi »Slov. Čebelar«, koliko sladkor itd. Ne ostanimo zvesti društvu le stari udje, temveč plačajmo udnino tudi za naše sorodnike in znanke, ki radi vojne tega ne morejo sami storiti. Vsak ud naj pridobi vsaj enega novega uda! Naslov za pošiljatve je: Jos. Jekl, vod. šole, pošta Galicija na Koroškem.

Popravek. V svojem članku »Sladkor v čebelarstvu« sem pisal, da obstoji rafinirani sladkor iz surovega sladkorja, in da vsebujejo nekatere vrste medu več ali manj takega sladkorja. To je napačno. Napaka se mi je pripetila vsled tega, ker sem v analizi, ki mi jo je poslalo Centralno društvo za čebelarstvo na Dunaju, vsled slabe pisave čital »Rohrzucker« za »Rohzucker«, to je namesto trsni sladkor, surovi sladkor. Naš med torej ni vseboval nikakega trsnega sladkorja. — Žnideršič.

Iz Zagorja na Notranjskem. Po enoletnem bivanju v vojni sem prišel te dni na kratek dopust. Ena prvih mojih poti je bila k čebelnjaku, kjer Vam, g. urednik, pišem te vrstice.

Kako željno sem pričakoval, da vas zopet vidim, ljubljenske moje! Kolikokrat sem mislil na vas na svojih vojaških potih tam po Galiciji in Bukovini! Vsak podrti čebelnjak me je živo spomnil na dom, na moj čebelnjak, kjer mi je bilo najljubše bivanje in oddih po končanih šolskih urah. V skrbeh sem bil za vas, za vaš obstanek, spremljal sem v duhu vaše delo v posameznih letnih časih.

Vojna divja dalje, čim dalje, tem huje. Veliko ran je zadala človeštvu, pa tudi strokam, s katerimi se to peča, da si zasigura svoj obstanek. Tudi čebelarstvu ne prizanaša. Koliko čebelarjev je moralo dati čebelnjakom in čebelam slovo in oditi na branik domovine! Marsikaterega je zadela tam nemila smrt. Koliko čebelnih družin bo izgubilo dobro, vestno roko čebelarja-gospodarja!

Pa obupati ne smemo, marveč poizkusiti rešiti to, kar se da, in kar še moremo.

Če hočete vedeti, kako sem čebelaril jaz, odkar nosim vojaško puško in nahrbtnik, evo Vam tu par vrstic:

Lansko leto ni bilo v naših krajih dobre paše. Točiti ni bilo kaj, marveč dodati, pa še mnogo! Kjer ni bilo roke, ki bi čebelcam pravočasno postregla, je pomrla družina za družino. Tako tudi pri meni. Vendar imam srečo, da je v moji bližini nekaj čebelarjev, katerih eden je bil tako prijazen, da je opravil naj-potrebnejša dela, da nisem prišel ob vse. Vzemil mi je bil polovico onih panjev, ki sem jih pustil ob odhodu k vojakom.

Prezimali so mi vsi panji srečno, a v aprilu t. l. je bilo treba pitati. Imam doma dve čebelarici, ki sta mi opravili delo v čebelnjaku spomladi in poleti prav dobro ter spravili število panjev zopet do onega, ki sem ga imel ob odhodu k vojakom pred več nego dvajsetimi mesci. Ko sem prišel te dni na dopust, našel sem vse v redu, le nekatera ljudstva so bila šibka.

Kakor sem se prepričal po zalogi medu, je bila v naših krajih letos dobra poletna paša. Panji so si nabrali toliko, da so čebelarji, ki so pravočasno skrbeli za močna ljudstva, lahko rabili točilo. Jaz tega nisem mogel do sedaj. Med je ostal v panjih čez avgust. Okoliški sosedje-čebelarji so z letino zadovoljni. Vzel sem tudi jaz nekaterim panjem nekoliko medu, drugo sem jim pustil za zimo. Šibkejše družine sem pridružil drugim. Mislim, da bodo imele dovolj. Zdaj pa, ljubice, čakajte zime in pomladi, takrat tudi gospodarja, ki upa, da bodo ob novem prebujenju narave vendar jenjali ti nesrečni, pogubonosni časi. Dal Bog!

Po vojni diši povsod, doma in na tujem. Vnela se je celo v našem »Čebelarju« nekrvava vojna, vojna za Žnideršičev panj, katere potek sem z zanimanjem prebral te dni. Pa ne bo škodilo panju, marveč mu še koristila. Zanimivo je čebelariti v tem panju, in iz izkušnje trdim, da se gotovo rentira. Seveda moraš poznati skrivnostno čebelno življenje natančno, ročnost pri opraviilih si pa pridobiš z večletno vajo. Tako je bilo vsaj pri meni.

Z željo in upanjem, da kaj kmalu konča sedanji uničujoči svetovni vihar ter se vrnejo zopet zlati mirni časi, ko bomo — če ostanemo — v miru lahko čebelarili, sprejmite, gospod urednik, kakor tudi bralci »Čebelarja«, iskren čebelarski pozdrav!

Andrej Kenič, nadučitelj.

V Zagorju, mesca oktobra 1916.

Iz Roč. — Moje čebele begunke. — Po devetmesečnem vztrajanju v neposrednji bližini fronte sem se koncem februarja preselil z družino iz Tolmina v dvanaest kilometrov oddaljene Roče. Težkim srcem sem zapustil lepi, a nesrečni trg Tolmin. Na šolskem vrtu sem pustil čebelnjak s čebelami, ki so še v zimskem polnu pričakovale veselega pomladnega vstajenja. Težko sem se ločil od čebelc, ker one so mi bile edina družba, edino razvedrilo v tem silnem bojnem metežu, saj sem presedel po cele dneve pri njih, čeprav so švigali italijanski izstrelki ravno preko šolskega vrta.

Po prihodu v Roče sem prve tedne iskal po okolici, kje bi dobil kak čebelnjak. Našel sem jih sicer dovolj, a bili so večinoma prazni; le tu in tam je sameval kak obljuden kranjiček. Čebelarji so morali v vojno, in uboge živalce so zapuščene poginile.

Trdno sem sklenil, da svojih ljubih čebelc ne pustim poginiti.

Napotil sem se v Tolmin ter naprosil tamošnjega štacijskega poveljnika, da mi dovoli odpeljati moje čebele. Dovolil mi je s pogojem, da moram vse potrebno delo opraviti ponoči, ker je šolski vrt obrnjen proti sovražni fronti.

Ker sem imel v svojem čebelnjaku vse mogoče sisteme panjev, sem se odločil, da odpeljem samo Alberti-Žnideršičeve panji. Vse druge sem prodal s čebelami vred za majhen denar gosp. kaplanu, ki je ostal še dalje v tem bojnem brlogu.

Pozno zvečer smo prenesli čebele na vrt gosp. kaplana, a »žnideršičevce« sem pustil začasno še na šolskem vrtu, ker nisem mogel dobiti voznika. Šele dne 25. marca mi je bilo mogoče odpeljati čebele. Dan poprej sem naročil vozniku iz bližnje vasi, naj pride drugi dan ob štirih zjutraj z vozom pred šolo. Prišel je pa šele ob petih, ko se je že začelo daniti. Spravili smo že dva panju na voz, a ko z veliko težavo prinesem tretji panj z vrta, ni bilo več ne voza, ne voznika. Straža ni več dovolila nakladati, ker se je med tem časom že zdanilo. Z velikim trudom sem ostale panjove spravil v vežo neke hiše na drugem koncu trga ter potem hitel v bližnjo vas do voznika, kateremu sem naročil, naj pride zvečer, ko se stemni, še po ostale panjove. Zvečer smo naložili čebele in peljali smo po temi do bližnje vasi po kolovozih in strmih klancih, ker po cesti nismo mogli več voziti. Cestni most, krasno delo, je bil par dni poprej porušen.

Drugi dan smo srečno dospeli do mojega novega begunskega doma, kjer sem čebelam postavil zasilno stojnico. In tako so tudi čebele delile z menoj begunsko usodo. Istega dne je solnce krasno sijalo, in ljube živalce so si z velikim šumenjem prvič ogledale novi kraj. Srečnega se čutim, da sem zdaj na varnem kraju, ker danes je krasno šolsko poslopje v Tolminu le kup razvalin in šolski vrt razrit od sovražnih izstrelkov.

Čebele so se na novem domu krepko razvijale in polnile celice s sladkim nektarjem. Menda iz hvaležnosti, da sem jih rešil pogina, so mi ljube čebelce nanosile toliko, da sem napolnil celo vrsto posod z izbornim medom.

S čebelarskim pozdravom

Fr. Kavšca.

Listnica uredništva.

Z današnjo trojno številko zaključujemo XIX. letnik »Slov. čebelarja«. Z XX. letnikom bo dosedanji urednik najbrže sklenil svoje delovanje kot tak, ker bi šel neizrečeno rad na ono stran »velike luže« vsaj za par let pogledat, kaj počne tam njegov ljubi Natka (sin) in drugi čebelarji. Rad bi pa zbral še enkrat vse živeče dosedanje sotrudnike »Čebelarja«. Zato prisrčno vabi zlasti one čebelarske korenine, ki so se že potegnili v svoje brloge, dalje mlajše in najmlajše čebelarske pionirje, da pomagajo zaokrožiti dvajsetletno delovanje »Čebelarja«. Na srce jim polagam današnji štoparjev članek »Živahno delovanje«. Na svidenje torej v »Čebelarju XX.«.

Udnina (3 K) in reklamacije naj se pošiljajo upravništvu »Slovenskega čebelarja« v Ljubljani, dopisi in članki za list pa uredniku »Slovenskega čebelarja«
Fr. Rojini, nadučitelju v šmartnem pri Kranju.

Odgovorni urednik **Hinko Zirkelbach**. Lastnik »Slovensko čebelarsko društvo«.
 Tiska »Katoliška tiskarna« v Ljubljani.

